
**Arbeidsmarktmonitor
tuinbouw 2007**

Sectorrapport Groothandel

Groenten en fruit, Bloemkwekerij, Bloembollen en Boomkwekerij

Zoetermeer, december 2007 – Jan Kees Boon

Productschap Tuinbouw, Afdeling Markt & Innovatie

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van de uitgever of auteur.

Productschap Tuinbouw, Postbus 280, 2700 AG Zoetermeer

Telefoon (079) 347 07 07 E-mail info@tuinbouw.nl Internet www.tuinbouw.nl

Auteur **Jan Kees Boon** Telefoon 079 3470 422 E-mail j.boon@tuinbouw.nl

Inhoudsopgave

1.	Samenvatting	5
2.	Sectorbeschrijving.....	7
2.1 ..	Vestigingen en werkgelegenheid	7
2.2 .	Productie en export	8
3.	Structuur en werkgelegenheid	11
3.2 ..	Werkgelegenheid	11
3.3 ..	Vaste krachten	11
3.4 ..	Tijdelijke krachten	13
3.5 ..	Inleenarbeid	14
3.6 ..	Leeftijd	14
3.7 ..	Scholing	15
4.	Ontwikkelingen arbeidsmarkt.....	17
4.1 ..	Verwachting werkgelegenheidsontwikkeling	17
4.3 ..	Vacatures	20
4.4..	Wervingsmethoden	22
4.5..	Knelpunten	22
5.1...	Algemeen	23
5.2 ..	Imago 24	
5.3 ..	Scholing	25
6	Werknemers	29
6.1 ..	Steekproef	29
6.2..	Motieven om in de sector te werken	29
6.3..	Belang van de werksituatie	30
6.4..	Scholing	31
6.5..	Medezeggenschap	32
6.6 .	CAO en personeelsbeleid	32
	Bijlage Financiële data	33
a.	Groothandel Aardappelen, Groenten, Fruit (sbi-code 5131)	33
b.	Groothandel in siergewassen (sbi-code 5122)	35

1. Samenvatting

Evenals in de meeste andere tuinbouwsectoren is er in de groothandel sprake van een dalende (reguliere) werkgelegenheid maar de mate waarin deze afneemt is toch geringer. Aan de andere kant neemt de inzet van uitzendarbeid ook minder snel toe dan in veel andere sectoren. Voor de komende tijd verwachten vooral ondernemers in groothandel in siergewassen dat er steeds meer met losse arbeid gewerkt gaat worden. Groothandelaren in groenten en fruit zijn die mening minder toegedaan.

De ontwikkeling van het aantal bedrijven is niet gelijk in de verschillende groothandelbranches in de tuinbouwsector. Het aantal groothandelaren in groenten en fruit neemt wel af evenals het aantal groothandelsbedrijven in bloembollen en boomkwekerijproducten. Het aantal groothandelaren in bloemkwekerijproducten is iets gegroeid. Overigens telt deze branche heel veel bedrijven zonder werknemers. En juist dat aantal groeit. Al met al is er over de hele linie gemiddeld gezien niet of nauwelijks sprake van schaalvergroting als het gaat om grootte van bedrijven naar aantallen werknemers gezien.

Onder de vaste krachten in de groothandel in tuinbouwproducten zijn naar verhouding weinig jongeren te vinden. Echter de groep 45+ is in verhouding ook niet ruim vertegenwoordigd. Daarentegen is de middengroep zwaar vertegenwoordigd.

Evenals in de rest van de tuinbouwsector zijn in de groothandel veel laaggeschoolde krachten werkzaam. De beschikbaarheid hiervan wordt nog niet als een groot probleem gezien. Wel geven veel ondernemers aan dat ze problemen hebben om goed en deskundig personeel te vinden. Het aantal bedrijven dat vindt dat een slecht imago van de sector het aantrekken van mensen bemoeilijkt, neemt weer toe. Groothandelaren in sierteeltproducten vinden dit overigens vaker dan groothandelaren in groenten en fruit. Werknemers ervaren een slecht imago echter minder sterk.

Steeds meer worden werknemers ingedeeld volgens het geldende functiewaarderingssysteem maar volgens de ondernemers gaat het nog maar om eenderde van alle vaste krachten.

Bij veruit de meeste bedrijven wordt aan scholing gedaan maar het aandeel vaste krachten dat daadwerkelijk scholing volgt is beperkt. Uit de werknemersenquête blijkt wel dat er meer mensen scholing zouden willen volgen dan dat er scholing gevolgd heeft. De helft van de ondernemers is bekend met het bestaan van scholingsfondsen. Zowel de bekendheid als het gebruik ervan neemt toe. Een meerderheid van de werkgevers geeft aan dat ze hun middenkader wel voldoende gekwalificeerd vindt.

De ondervraagde werknemers zijn overwegend positief over het werken in de sector. Het belangrijkste vinden ze dat de relatie met collega's goed moet zijn. Uit de antwoorden blijkt dat ze dit ook zijn. Enige nuance is wel op z'n plaats want behoorlijk veel werknemers geeft aan dat er veel personeel wordt aangenomen zonder opleiding.

Veiligheid en afwisseling op het werk en de zekerheid van een vaste baan scoren ook hoog en worden over het algemeen ook wel goed gewaardeerd. Overwerk vinden ze niet zo belangrijk maar in de waardering scoort dit aspect wel goed.

Een magere waardering is er voor scholings- en doorgroeimogelijkheden. Salaris vinden ze natuurlijk belangrijk. Qua daadwerkelijke waardering wordt een 7 gescoord.

Punt van aandacht is verder dat de helft van de ondervraagde werknemers aangeeft dat het werk zwaar is en er lange dagen gemaakt moeten worden.

2. Sectorbeschrijving

2.1 Vestigingen en werkgelegenheid

De reguliere werkgelegenheid in de groothandel van tuinbouwproducten is weer gezakt tot iets onder de 30.000 personen. De trend is zowel in de groothandel siergewassen als bij de groothandel in groenten en fruit hetzelfde. In de siergewassensector werken bijna 19.000 personen en in de groothandel in groenten- en fruitproducten ruim 10.000 personen. Hierbij gaat het om werkenden die verbonden zijn aan het groothandelsbedrijf zelf. Uitzendarbeid valt hier niet onder.

Anders dan in veel andere sectoren is de ontwikkeling met betrekking tot het aantal bedrijven niet spectaculair.

Tabel 2.1 Aantal vestigingen en werkgelegenheid in personen (excl. uitzendarbeid)

	1996	2000	2002	2006
Groothandel sierteelten totaal				
– vestigingen	2.400	2.600	2.570	2.550
– werkgelegenheid	18.300	21.100	20.800	18.900
– personen per vestiging	7,6	8,1	8,1	7,4
<i>Groothandel Bloemkwekerij</i>				
– vestigingen	1.420	1.520	1.570	1.780
– werkgelegenheid	13.300	16.200	15.900	14.000
<i>Groothandel Bloembollen</i>				
– vestigingen	360	325	275	180
– werkgelegenheid	2.800	2.700	2.700	2.700
<i>Groothandel Boomkwekerij</i>				
– vestigingen	620	770	700	580
– werkgelegenheid	2.200	2.200	2.200	2.200
Groothandel groenten en fruit				
– vestigingen	1.180	1.110	1.030	990
– werkgelegenheid	9.900	11.300	11.200	10.500
– personen per vestiging	8,4	10,2	10,9	10,6
Totaal groothandel				
– vestigingen	3.580	3.723	3.598	3.537
– werkgelegenheid	28.200	32.400	32.000	29.400

Bron: Lisa en schatting PT (aantal vestigingen wijkt iets af van CBS-cijfers)

De gegevens in bovenstaande tabel en ook die in de rest van dit rapport zijn gebaseerd op openbare bronnen (CBS, Lisa). Brancheorganisaties hebben soms ook eigen gegevens. Die kunnen afwijken van de door ons gebruikte bronnen. Zo heeft het Hoofdbedrijfsschap voor de Groothandel in Agrarische Producten (HBAG) voor de groothandel in groenten en fruit een cijfer voor het aantal bedrijven van 1.200 á 1.300 en dat al vanaf 1999. De werkgelegenheid (excl. losse arbeid) is volgens hetzelfde HBAG voor de groothandel groenten/fruit ook groter dan CBS/Lisa aangeven nl. ca. 13.500. De trend is gelijk aan CBS/Lisa nl. iets stijgend. Uit de HBAG-cijfers blijkt dat het voor ruim de helft om magazijnmedewerkers gaat. In- en verkopers vertegenwoordigen 14 procent van alle vaste krachten en steeds ruim 10 procent vertegenwoordigen de groepen chauffeurs/bijrijders, administratief personeel en leidinggevenden.

2.2 Productie en export

De omzet van groothandels bedrijven zowel siergewassen als groenten/fruit neemt nog elk jaar toe. Volgens CBS-gegevens verkoopt de groothandel in bloemkwekerij en planten verkoopt jaarlijks producten ter waarde van meer dan 8 miljard euro. De omzet van de groothandel in groenten en fruit is volgens datzelfde CBS tegen de 11 miljard euro. De totale omzet van groothandelaren in tuinbouwproducten komt daarmee rekening houdend uit op een waarde die ruim boven de 20 miljard euro uit komt.

Van de omzet in de sierteeltsector gaat tweederde naar het buitenland en van de omzet van de groothandelaren in AGF is dat een kleine helft.

Arbeid maakt in de groothandel een groot deel uit van de toegevoegde waarde (= totaal lasten minus inkoop). Zowel bij de groothandel groenten en fruit als bij de groothandel siergewassen is dat bijna de helft (zie ook bijlage financiële data).

Tabel 2.2: Financiële gegevens groothandel (zie bijlage voor uitgebreide versie financiële gegevens)
Bedragen in miljoen euro's

Groothandel in siergewassen (incl. bollen en bomen) (sbi=-code 5122)						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Totaal netto omzet	7.957	7.988	8.456	8.485	8.200	8.238
<i>wv -Buitenland</i>	4.374	4.327	5.445	4.824	5.036	5.391
<i>- Binnenland</i>	3.583	3.661	3.011	3.661	3.164	2.847
<i>Aandeel export</i>	55%	54%	64%	57%	61%	65%
Totale bedrijfslasten	7.720	7.729	8.199	8.234	7.955	8.036
Inkoopwaarde omzet	6.262	6.430	6.718	6.762	6.587	6.607
Toegevoegde waarde	1.458	1.299	1.481	1.472	1.368	1.429
Personeelskosten	655	647	717	718	689	688
<i>Idem in % van toegev..waarde</i>	45%	50%	48%	49%	50%	48%
Bedrijfsresultaten	262	277	281	264	261	220
Groothandel in aardappelen,groenten,fruit (sbi-code 5133)						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Totaal netto omzet	9.582	9.988	9.943	9.931	10.249	10.569
<i>wv - Buitenland</i>	3.986	4.205	4.564	4.913	4.787	4.806
<i>- Binnenland</i>	5.596	5.783	5.379	5.018	5.462	5.763
<i>Aandeel export</i>	42%	42%	46%	49%	47%	45%
Totale bedrijfslasten	9.402	9.760	9.741	9.700	9.998	10.294
Inkoop waarde omzet	8.207	8.540	8.583	8.547	8.784	9.030
Toegevoegde waarde	1.195	1.220	1.158	1.153	1.214	1.264
Arbeidskosten	493	542	526	535	554	576
<i>Idem in % van toegev. waarde</i>	41%	44%	45%	46%	46%	46%
Bedrijfsresultaat	200	256	264	244	273	313

Bron: CBS-statline 2007

Naar grootte

Het aantal echt grote bedrijven (> 100 werknemers) is in de groothandel beperkt in aantal. In de groenten- en fruitsector gaat het om ca. 15 groothandelaren en bij de groothandel siergewassen om een twintigtal bedrijven. Vooral bij de groothandel sierteelt zijn er veel bedrijven zonder werknemers. Opvallend is dat dit aantal toeneemt. Bijna 40 procent van het aantal bedrijven in de groothandel bloemkwekerij en planten heeft zelf geen werknemers in dienst. In de groothandel groenten en fruit heeft een derde van de bedrijven geen personeel in dienst.

Tabel 2.3: Aantal bedrijven groothandel groenten/fruit naar omvang (sbi-code 51311)

	Totaal aantal bedrijven	Zonder werknemers	Met 1 tot 5 werknemers	Met 5 tot 10 werknemers	Met 10 tot 20 werknemers	Met 20 tot 50 werknemers	Met 50 tot 100 werknemers	Met 100 en meer werknemers
1994	915	275	345	115	75	85	15	5
1996	930	240	350	130	85	90	20	10
1998	1.035	265	395	170	80	90	25	10
2000	1.000	305	350	140	85	85	25	10
2002	965	320	340	110	85	75	30	10
2004	920	310	320	100	75	70	30	10
2006	905	315	325	90	75	60	30	15

Bron: CBS-statline 2007; cijfers wijken iets af Lisa

Tabel 2.4 Aantal bedrijven naar omvang in de groothandel sierteelten (sbi-code 5122)

	Totaal aantal bedrijven	Zonder werknemers	Met 1 tot 5 werknemers	Met 5 tot 10 werknemers	Met 10 tot 20 werknemers	Met 20 tot 50 werknemers	Met 50 tot 100 werknemers	Met 100 en meer werknemers
1994	1.915	715	775	170	105	95	35	15
2000	2.295	800	970	245	115	115	30	20
2002	2.325	830	955	230	140	120	30	15
2004	2.415	860	995	230	160	120	30	20
2006	2.400	905	935	240	155	115	30	20

Bron: CBS-statline 2007; cijfers wijken iets af Lisa

Naar regio

In het noorden van het land zijn weinig groothandelsbedrijven gevestigd. Bij groenten en fruit gaat het om een dertigtal en bij bloemkwekerij en planten om ca. 70 Zuid-Holland als provincie met de meeste productie telt ook de meeste groothandelaren. Vooral bij bloemkwekerij en planten is de concentratie in Zuid-Holland groot.

Tabel 2.5 Groothandel AGF:(sbicode 51311) Aantal vestigingen naar provincie groothandel groenten en fruit

	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006
Nederland	975	1.000	1.150	1.115	1.050	970	1.050
Groningen	10	15	15	15	15	10	10
Friesland	15	25	25	25	15	15	10
Drenthe	15	15	20	20	15	10	15
Overijssel	25	20	30	25	30	25	30
Flevoland	10	15	20	20	25	25	25
Gelderland	110	105	115	115	120	110	110
Utrecht	60	60	75	65	60	60	70
Noord-Holland	165	150	155	155	135	130	150
Zuid-Holland	320	340	415	405	375	335	380
Zeeland	50	45	55	50	45	45	40
Noord-Brabant	120	135	145	140	145	130	130
Limburg	75	75	85	80	75	75	75

Bron: CBS-statline 2007

Tabel 2.6 Groothandel siergewassen (sbi-code 5122) Aantal vestigingen naar provincie groothandel siergewassen

	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006
Nederland	2.060	2.155	2.455	2.500	2.485	2.540	2.525
Groningen	20	20	25	20	15	15	15
Friesland	30	30	35	40	30	30	25
Drenthe	30	30	40	50	40	45	40
Overijssel	60	55	65	70	70	80	75
Flevoland	10	10	15	15	20	25	30
Gelderland	135	135	150	160	160	160	155
Utrecht	60	60	65	65	70	70	65
Noord-Holland	470	500	565	595	570	580	575
Zuid-Holland	990	1.050	1.175	1.135	1.155	1.175	1.155
Zeeland	20	20	25	30	30	30	30
Noord-Brabant	165	165	205	230	235	235	255
Limburg	75	80	85	85	90	100	100

Bron: CBS-statline 2007

3. Structuur en werkgelegenheid

3.2 Werkgelegenheid

De reguliere werkgelegenheid in groothandel in tuinbouwproducten is gezakt naar iets onder de 30.000 personen. De laatste jaren neemt de reguliere werkgelegenheid in zowel de groothandel in bloemkwekerijproducten als die in de groothandel in groenten en fruit steeds wat verder af. Zoals uit hoofdstuk 3.5 blijkt neemt de inzet van uitzendarbeid toe.

Tabel 3.1 Totaal overzicht werkgelegenheid (excl. uitzendkrachten, incl. gezinskrachten) in de groothandel

	2000	2002	2003	2005	2006
Groothandel sierteelten	21.100	20.800	20.000	19.000	18.900
– Bloemkwekerij	16.200	15.900	15.100	14.100	13.900
– Bloembollen	2.700	2.700	2.700	2.700	2.700
– Boomkwekerij	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200
Groothandel groente en fruit	11.300	11.200	11.200	10.400	10.500
Totaal groothandel	32.400	32.000	31.200	29.400	29.400
Totaal tuinbouw	251.300	238.900	235.100	226.400	268.000

Bron: PT-schatting op basis van LISA, CBS

Tabel 3.2 Eigenaren en meewerkende gezinsleden in de groothandel

	2000	2002	2003	2005	2006
Groothandel sierteelten	4.900	4.600	4.850	4.950	-
– Bloemkwekerij	-	-	-	3.900	-
– Bloembollen	-	-	-	300	-
– Boomkwekerij	-	-	-	750	-
Groothandel groente en fruit	1.450	1.400	1.550	1.500	-
Totaal groothandel	6.350	6.000	6.400	6.450	-
Totaal tuinbouw	65.100	59.700	63.600	57.400	-

Bron: PT-schatting op basis van LISA, CBS.

3.3 Vaste krachten

In de groothandel in tuinbouwproducten werken ongeveer 20.000 personen met een vast dienstverband, ca. 12.000 in de sierteeltsector (vnl. bloemkwekerij) en een kleine 8.000 in de groenten- en fruitgroothandel.

In de groenten- en fruitgroothandel gaat het sterk overwegend om fulltime banen. De groothandel siergewassen telt meer parttimers, maar in verhouding nog altijd veel minder dan het gemiddelde van de hele Nederlandse beroepsbevolking.

Het aandeel van vrouwen onder de vaste krachten in de groothandel ligt onder het landelijk gemiddelde van 45%. Bij de groothandel siergewassen is het met 30 procent hoger dan bij de groothandel in groenten en fruit (22%).

Tabel 3.3 Aantal werknemers met een vast dienstverband

	2000	2002	2003	2005	2006
Groothandel sierteelten	13.840	13.290	12.680	11.860	
– Bloemkwekerij	-	-	-	8.560	
– Bloembollen	-	-	-	2.000	
– Boomkwekerij	-	-	-	1.300	
Groothandel groente en fruit	7.390	7.310	7.830	7.570	
Totaal groothandel	21.230	20.600	20.510	19.430	
Totaal tuinbouw	134.910	131.160	128.300	118.400	

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS, EIM

Tabel 3.4 Omvang dienstverband vast personeel 2006 in uren per week, in procenten

	< 12	13-20	21-32	33-40	40+
Groothandel sierteelten	3	10	10	64	15
– Bloemkwekerij	3	11	11	58	18
– Bloembollen	1	6	8	80	4
– Boomkwekerij	2	4	6	78	10
Groothandel groente en fruit	3	3	5	64	25
Totaal groothandel	3	8	9	64	18
Totaal tuinbouw	8	11	13	61	7
Totaal Ned. Beroepsbevolking a)	9	11	23	57	

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

a) Werkzame beroepsbevolking; resp. < 12 uur, 12-19 uur, 20-34 uur, >34 uur

Tabel 3.5 Vrouwen als aandeel van de vaste werknemers, in procenten

	1998	2000	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	32	32	32	30	30
– Bloemkwekerij	-	-	-	-	-
– Bloembollen	-	-	-	-	-
– Boomkwekerij	-	-	-	-	-
Groothandel groente en fruit	23	22	23	23	22
Totaal groothandel	29	29	29	28	28
Totaal tuinbouw	-	-	46	40	33

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS, EIM

Tabel 3.6 Indicatie alloctonen als aandeel van de vaste werknemers, in procenten

	1998	2000	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	-	10	6	7	6
– Bloemkwekerij	-	13	6	8	7
– Bloembollen	-	2	6	6	3
– Boomkwekerij	-	3	5	2	3
Groothandel groente en fruit	7	10	6	11	12
Totaal groothandel	-	10	6	8	9
Totaal tuinbouw	8	9	9	10	6

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Tabel 3.7 Aandeel leidinggevend en per werknemer in vaste dienst, in procenten

	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	19	14	14
– Bloemkwekerij	18	14	13
– Bloembollen	25	10	19
– Boomkwekerij	21	16	14
Groothandel groente en fruit	16	11	13
Totaal groothandel	18	13	14
Totaal tuinbouw	16	14	14

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

3.4 Tijdelijke krachten

Het aantal werknemers met een tijdelijk dienstverband is in de groothandel siergewassen redelijk stabiel op een kleine 2.000 personen. Bij de groothandel in groenten en fruit is het aantal de laatste jaren flink gedaald. Blijkbaar wordt vaker de keus gemaakt voor het inhuren van personeel dan zelf tijdelijk personeel in dienst te nemen, zie ook hoofdstuk 3.5. De grootste groep tijdelijke krachten zijn personen die elders een vaste baan hebben. Verder werken er in de groothandel ook veel huisvrouwen met een tijdelijk contract.

Tabel 3.8 Aantal werknemers met een tijdelijk dienstverband

	2000	2002	2003	2005
Groothandel sierteelten	1.660	2.560	1.980	1.950
– Bloemkwekerij	-	-	-	1.400
– Bloembollen	-	-	-	400
– Boomkwekerij	-	-	-	150
Groothandel groente en fruit	3.390	2.260	2.060	1.380
Totaal groothandel	5.050	4.820	4.040	3.330
Industrie	700	1.270	700	940
Totaal tuinbouw	50.460	47.250	51.260	50.170

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS, EIM

Tabel 3.9 Belangrijkste bronnen van werknemers met tijdelijk contract per deelsector in 2006, in procenten

	Studenten/ scholieren	Huisvrouwen /-mannen	Werknemers uit voormalig Oostblok	Allochtone werknemers	Werknemers in vaste dienst bij ander bedrijf	Overige tijdelijke werknemers
Groothandel sierteelten	11	31	11	7	40	2
– Bloemkwekerij	12	28	12	8	38	2
– Bloembollen	7	47	7	0	40	0
– Boomkwekerij	8	25	8	8	50	0
Groothandel groente en fruit	15	29	2	10	37	7
Totaal groothandel	12	30	8	8	39	4
Totaal tuinbouw	33	30	8	3	26	0

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

3.5 Inleenarbeid

Naar schatting werken er minimaal 6.000 uitzendkrachten in de groothandel. In de groothandel siergewassen zijn dat er ruim 3.000 en in de groothandel groenten en fruit een kleine 3.000. Dit is het aantal dat ondernemers opgeven als hun de vraag wordt voorgelegd naar aantallen in de het kader van de PT-Arbeidsmarktmonitor. Op basis van antwoorden op de vraag naar het aandeel van losse arbeid in de loonsom komen er hogere percentages naar voren. Voor de groothandel siergewassen zou het gaan om rond de 20 procent van de loonsom en voor de groothandel groenten/fruit om ca. 30 procent van de loonsom voor losse arbeid. Veruit de meeste worden ingehuurd via uitzendbureaus.

Tabel 3.10 Inzet inleenarbeid in aantallen en onderverdeling per categorie in procenten, in 2006

	Totaal aantal inleen- en uitzendkrachten	Via een inleen-bedrijf %	Via een uitzend-bureau %	Free-lancers, zzp'ers %	Collegiale inleen %
Groothandel sierteelten	2.900	21	74	1	5
– Bloemkwekerij	2.650	28	66	1	5
– Bloembollen	180	0	98	2	0
– Boomkwekerij	70	0	91	0	9
Groothandel groente en fruit	2.900	7	93	0	0
Totaal groothandel	5.800	17	80	1	3
Totaal tuinbouw	48.500	12	83	4	1

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

a) Voor deze sectoren bestaat de herkomst van de inleenarbeid voor de helft of meer uit de categorie 'Overig'. Verdere resultaten voor deze sectoren zijn daarom niet in deze tabel opgenomen.

Tabel 3.11 Aandeel inleenarbeid in loonsom, in procenten, 2004 en 2006

	2004	2006
Groothandel sierteelten	4	20
– Bloemkwekerij	-	-
– Bloembollen	-	-
– Boomkwekerij	-	-
Groothandel groente en fruit	16	30
Totaal groothandel	8	23
Totaal tuinbouw	15	32

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

3.6 Leeftijd

Het werknemersbestand in de groothandel is gemiddeld jonger van samenstelling dan de hele Nederlands beroepsbevolking. In de groothandel werken vooral veel mensen tussen de 25 en de 45 jaar. Naar verhouding werken er vooral weinig jongeren (< 22 jaar) en in iets mindere mate minder ouderen (>45 jaar) dan gemiddelde over de hele Nederlandse beroepsbevolking gezien. Grote verschillen tussen sierteelt en groenten/fruit zijn er niet. Per bedrijf zijn er echter wel grote verschillen.

Tabel 3.12 Relatieve leeftijdsopbouw personeelsbestand in procenten, 2005

	15 jaar of jonger	16 tot en met 22 jaar	23 tot en met 45 jaar	45 jaar tot en met 54 jaar	55 jaar of ouder
Groothandel sierteelten	0	5	64	23	8
– Bloemkwekerij	0	4	64	24	8
– Bloembollen	0	3	65	24	8
– Boomkwekerij	0	10	64	18	9
Groothandel groente en fruit	0	6	66	19	8
Totaal groothandel	0	5	65	22	8
Totaal tuinbouw	0	10	61	22	7
Ned. Beroepsbevolking a)	16		51	33	

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

a) werkzame beroepsbevolking 2006; resp. t/m 24 jr., 25-44 en > 45 jaar

3.7 Scholing

Ook in de groothandel werken evenals in de rest van de tuinbouwsector relatief veel laaggeschoolde krachten. Een kleine 60 procent heeft maximaal MBO-niveau 2. Van de hele Nederlandse (werkzame) beroepsbevolking ligt dat met ongeveer een kwart aanzienlijk lager. De middengroep (zeg MBO-ers) is naar verhouding minder vertegenwoordigd in de groothandel en de groep hooggeschoolden is in de groothandel naar verhouding klein. Ook wat scholingsniveau van de vaste krachten betreft wijken de groothandel siergewassen en groent/fruit niet veel van elkaar af.

Wat verder opvalt is het geringe aantal stagiaires in de groothandel.

Tabel 3.13 Aandeel werknemers per opleidingsniveau bij vast dienstverband in 2006, uitgedrukt in procenten

	Basisschool	LBO / MBO div. 1,2	MBO niv. 3,4 / HAVO / VWO	HBO / Universiteit
Groothandel sierteelten	5	54	33	8
– Bloemkwekerij	5	62	27	6
– Bloembollen	4	33	49	15
– Boomkwekerij	9	29	51	12
Groothandel groente en fruit	3	50	35	12
Totaal groothandel	5	53	34	9
Totaal tuinbouw	5	50	37	7
Totaal Nederlandse beroepsbevolking a)	5	19	44	32

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

a) werkzame beroepsbevolking; cijfer 2005, bron: CBS Statline

tabel 3.14 Aandeel stagiaires en BBL'ers vergeleken met totale personeel, in procenten, 2004 en 2006

	Aantal stagiaires		Aandeel BBL	
	2004	2006	2004	2006
Groothandel sierteelten	2	1	2	1
– Bloemkwekerij	-	-	-	-
– Bloembollen	-	-	-	-
– Boomkwekerij	-	-	-	-
Groothandel groente en fruit	1	0	0	0
Totaal groothandel	2	1	1	1
Totaal tuinbouw	2,8	1,8	1,5	1,8

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

4. Ontwikkelingen arbeidsmarkt

4.1 Verwachting werkgelegenheidsontwikkeling

Een ruime minderheid, eenderde van de ondernemers in de groothandel, gaat ervan uit dat de werkgelegenheid de komende jaren sterk gaat dalen. Wat opvalt is dat een ruime meerderheid in de groothandel siergewassen ervan uit gaat dat het de losse arbeid sterk aan belang zal toenemen, terwijl de ondernemers in de groothandel groenten/fruit juist in meerderheid aangeven dat het aandeel van losse arbeid niet zal groeien. Opgeschijnlijk niet helemaal in overeenstemming hiermee is dat er weer geen verschil is in beide groothandelssectoren als het gaat om het antwoord op de stelling in hoeverre men vindt dat de sector alleen kan overleven met de beschikbaarheid van buitenlandse werknemers. Zo'n 40 procent in zowel de groothandel siergewassen als in de groothandel groenten/fruit is die mening toegedaan. Op dit moment heeft een ruime meerderheid van de bedrijven overigens geen problemen met het krijgen van laag geschoold personeel.

Het krijgen van goed personeel is voor meer bedrijven een probleem. Ongeveer de helft geeft aan dat goed geschoelde krachten lastig zijn te krijgen.

Tabel 4.1 Eens met stelling: 'Ik verwacht dat over 5 jaar de werkgelegenheid in de sector aanzienlijk gedaald zal zijn', in procenten

	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	36	45	33
– Bloemkwekerij	36	48	31
– Bloembollen	36	43	43
– Boomkwekerij	36	29	33
Groothandel groente en fruit	41	52	35
Totaal groothandel	38	47	34
Totaal tuinbouw	40	48	40

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Tabel 4.2 Eens met stelling: 'Goed geschoold en deskundig personeel is zeldzaam in onze bedrijfstak', in procenten

	1998	2000	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	-	83	50	45	53
– Bloemkwekerij	-	81	49	43	51
– Bloembollen	-	86	49	43	51
– Boomkwekerij	72	89	62	63	73
Groothandel groente en fruit	59	89	29	35	42
Totaal groothandel	-	85	44	42	50
Totaal tuinbouw	71	82	50	46	56

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Tabel 4.3 Eens met stelling: 'Het is binnen onze bedrijfstak makkelijk om aan ongeschoold personeel te komen', in procenten

	1998	2000	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	-	27	17	66	63
– Bloemkwekerij	-	30	17	64	-
– Bloembollen	-	17	17	70	-
– Boomkwekerij	-	23	17	71	-
Groothandel groente en fruit	46	34	27	63	68
Totaal groothandel	-	29	20	65	65
Totaal tuinbouw	44	35	18	64	62

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Tabel 4.4 Eens met stellingen met betrekking tot werknemers uit het buitenland, in procenten, 2006

Stelling	'De enige manier waarop de tuinbouwsector in Nederland kan overleven, is door werknemers uit het buitenland in dienst te nemen'	'Werknemers uit Midden- en Oost-Europa vormen een bedreiging voor de Nederlandse werkgelegenheid in de sector'
Groothandel sierteelten	42	29
– Bloemkwekerij	37	29
– Bloembollen	54	24
– Boomkwekerij	58	34
Groothandel groente en fruit	41	55
Totaal groothandel	42	37
Totaal tuinbouw	44	31

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Tabel 4.5 Eens met stelling: 'De werkgelegenheid in onze bedrijfstak zal in de komende jaren duidelijk minder worden door invoering van nieuwe machines en apparatuur', in procenten

	1998	2000	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	-	19	25	37	27
– Bloemkwekerij	-	14	-	37	25
– Bloembollen	-	23	-	35	30
– Boomkwekerij	-	47	-	38	37
Groothandel groente en fruit	28	20	30	42	33
Totaal groothandel	-	19	27	37	29
Totaal tuinbouw	27	18	27	37	32

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Tabel 4.6 Stelling: 'Ik verwacht dat tijdelijke en losse arbeid steeds belangrijker gaan worden in de sector', in procenten, in 2006

Stelling	2004	2006
Groothandel sierteelten	62	74
– Bloemkwekerij	60	71
– Bloembollen	70	81
– Boomkwekerij	-	83
Groothandel groente en fruit	56	25
Totaal groothandel	-	59
Totaal tuinbouw	70	76

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Instroom/uitstroom

Jaarlijks wisselt ca. één op de zeven vaste krachten in de groothandel van werkgever. In de groothandel siergewassen is het verloop wat groter dan in de groothandel groenten/fruit. Ongeveer eenderde van de in- en uitstromers stapt over naar een bedrijf binnen de sector. Een ongeveer even grote groep vindt een baan buiten de secto, resp. komt van een bedrijf van buiten de sector. Opvallend laag is het aantal schoolverlaters dat in de sector is gaan werken. Dit geldt vooral voor de groothandel groenten/fruit.

Op zich werkten er al niet zoveel vrouwen in de groothandel, ook van de pas ingestroomden is naar verhouding een klein deel vrouw, nl. nog geen kwart.

Tabel 4.7 Instroom van vaste krachten als aandeel van de totale werkgelegenheid (exclusief doorstroom), in procenten, 2006

	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	6	4	7
– Bloemkwekerij	6	4	8
– Bloembollen	7	6	4
– Boomkwekerij	5	1	4
Groothandel groente en fruit	6	3	5
Totaal groothandel	6	4	6
Totaal tuinbouw	5	6	6

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Tabel 4.8 Instroom laatste nieuwe werknemer naar herkomst, in procenten, 2006

Instroom	Weet niet	Ander bedrijf in de tuinbouw	Ander bedrijf uit andere sector	Werkloos	Arbeidsongeschikt	Herintreder	Schoolverlater	Overig
Groothandel sierteelten	11	42	19	3	1	3	10	13
– Bloemkwekerij	12	42	22	3	1	1	9	10
– Bloembollen	4	46	15	0	0	4	4	27
– Boomkwekerij	13	31	0	6	0	13	25	13
Groothandel groente en fruit	11	26	38	8	0	3	5	8
Totaal groothandel	11	37	25	4	1	3	8	11
Totaal tuinbouw	7	32	16	2	1	2	20	27

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

Tabel 4.9 Instroom van vrouwen als aandeel van totaal aantal instromers (exclusief doorstroom), in procenten

	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	37	33	22
– Bloemkwekerij	41	35	22
– Bloembollen	26	28	25
– Boomkwekerij	25	22	20
Groothandel groente en fruit	32	29	23
Totaal groothandel	36	32	23
Industrie	27	50	22
Totaal tuinbouw	46	40	33

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Tabel 4.10 Uitstroom van vaste krachten als aandeel van de totale werkgelegenheid, in procenten, 2002, 2004 en 2006

	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	4	8	9
– Bloemkwekerij	4	7	9
– Bloembollen	5	11	8
– Boomkwekerij	45	6	7
Groothandel groente en fruit	4	7	7
Totaal groothandel	4	7	8
Totaal tuinbouw	4	8	10

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Tabel 4.11 Uitstroom laatste werknemer naar bestemming, in procenten, 2006

Uitstroom	Ander bedrijf in de tuinbouw	Bedrijf uit andere sector	Studie/ dag- onderwijs	Werkloos	Arbeids ongeschikt	(Pre-) pensioen/ VUT	Huisvrouw / huisman	Overig
Groothandel sierteelten	34	33	5	5	0	7	2	16
– Bloemkwekerij	38	27	7	4	0	5	2	18
– Bloembollen	21	53	0	5	0	5	0	16
– Boomkwekerij	23	46	0	8	0	23	0	0
Groothandel groente en fruit	27	48	0	3	0	15	0	8
Totaal groothandel	32	38	4	4	0	9	1	13
Totaal tuinbouw	37	28	6	4	0	4	3	19

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

Tabel 4.12 Saldo instroom – uitstroom vaste krachten als aandeel totale werkgelegenheid, in procenten

	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	2	-4	-2
– Bloemkwekerij	2	-3	-1
– Bloembollen	2	-5	-4
– Boomkwekerij	0,4	-5	-3
Groothandel groente en fruit	2	-4	-2
Totaal groothandel	2	-4	-2
Totaal tuinbouw	3	-2	-4

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

4.3 Vacatures

Het aantal vacatures voor vast werk groeit. Vooral in de groothandel siergewassen gaat het daarbij om moeilijk te vervullen vacatures.

De meeste vacatures vallen in de categorie in-/verkoop/logistiek. Dit geldt vooral voor de groothandel groenten/fruit. Verder staan er ook veel vacatures open voor uitvoerend en administratief personeel.

Tabel 4.13 Indicatie aantal vacatures voor vast werk, 2002, 2004 en 2006

	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	214	199	368
– Bloemkwekerij	176	133	288
– Bloembollen	24	45	54
– Boomkwekerij	14	21	26
Groothandel groente en fruit	57	39	282
Totaal groothandel	271	238	650
Totaal tuinbouw	4.491	1.208	4.034

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Tabel 4.14 Vacatures naar functie uitgedrukt in procenten, 2006

a)	Productie/ Uitvoerend	Technisch	Administratief	Inkoop/ verkoop- logistiek	Management	Overig
Groothandel sierteelten	31	3	26	36	4	0
– Bloemkwekerij	-	-	-	-	-	-
– Bloembollen	-	-	-	-	-	-
– Boomkwekerij	-	-	-	-	-	-
Groothandel groente en fruit	27	5	14	64	0	23
Totaal groothandel	29	4	22	45	3	10
Totaal tuinbouw	53	5	5	23	14	17

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

a) Een vacature kan in meerdere categorieën geplaatst zijn!

Tabel 4.15 Aandeel moeilijk vervulbare vacatures naar branche, in procenten

	2004	2006
Groothandel sierteelten	26	53
– Bloemkwekerij	20	53
– Bloembollen	25	55
– Boomkwekerij	75	52
Groothandel groente en fruit	50	30
Totaal groothandel	34	46
Totaal tuinbouw	73	60

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Tabel 4.16 Vacatures naar vereist niveau in 2006, uitgedrukt in procenten

	Laag	Middel	Hoog
Groothandel sierteelten	32	43	25
– Bloemkwekerij	36	42	22
– Bloembollen	20	40	40
– Boomkwekerij	25	50	25
Groothandel groente en fruit	28	64	9
Totaal groothandel	31	50	20
Totaal tuinbouw	27	61	13

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

4.4 Wervingsmethoden

Het eigen netwerk en adverteren in dag- of weekbladen zijn de meest toegepaste methodes om aan nieuw personeel te komen.

Tabel 4.17 Methodes bij werving van vast en tijdelijk personeel

Methode	Groothandel	
	Vast	Tijdelijk
Advertentie in week- of dagblad	35	24
Bekenden/familie/vrienden	30	27
CWI/ Werk.nl	4	5
Detacheringbureau	1	1
Eigen personeel	3	4
Eigen website	0	0
Internet, anders dan eigen website	3	1
School / Opleiding	2	1
Uitzendbureau / Inleenbedrijf	0	2
Open sollicitaties van werknemers	2	20
Vakantiewerk / bijbaan	0	2
Werving- en selectiebureau	0	4
Anders	0	6

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

4.5 Knelpunten

Het aandeel van de bedrijven dat heel veel problemen ondervindt met het krijgen van nieuwe mensen neemt wel weer toe maar is nog lang niet zo groot als rond de eeuwwisseling.

Tabel 4.18 Eens met stelling: 'Het is momenteel zo moeilijk om aan mensen te komen, dat mijn bedrijf eronder lijdt', in procenten

	2000	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	33	10	9	11
– Bloemkwekerij	-	-	-	-
– Bloembollen	-	-	-	-
– Boomkwekerij	-	-	-	-
Groothandel groente en fruit	29	8	6	6
Totaal groothandel	32	9	8	10
Totaal tuinbouw	33	12	10	8

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Tabel 4.19 Aandeel werkgevers dat knelpunten ondervindt bij werving van vast en tijdelijk personeel in 2006, in procenten

	Vast personeel	Tijdelijk personeel
Groothandel sierteelten	11	5
– Bloemkwekerij	10	5
– Bloembollen	9	5
– Boomkwekerij	17	6
Groothandel groente en fruit	10	7
Totaal groothandel	10	6
Totaal tuinbouw	8	4

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

5 Personeelsbeleid, imago en scholing

5.1 Algemeen

Personeelsvertegenwoordiging/werkoverleg

In nog geen 10 procent van de bedrijven is er volgens de ondernemers sprake van personeelsvertegenwoordiging.

Ongeveer de helft van de bedrijven wordt met enige regelmaat werkoverleg gevoerd. De frequentie wisselt nogal. Een kleine helft doet het eens per week. De rest minder frequent.

Tabel 5.1 Aandeel bedrijven met ondernemingsraad of personeelsvertegenwoordiging, 2004 en 2006

	Aandeel in 2004 %	Aandeel in 2006 %
Groothandel sierteelten	9	8
– Bloemkwekerij	7	8
– Bloembollen	17	7
– Boomkwekerij	10	9
Groothandel groente en fruit	8	8
Totaal groothandel	9	8
Totaal tuinbouw	5	3

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Tabel 5.2 Aandeel bedrijven waarin regelmatig formeel werkoverleg wordt gevoerd, 2004 en 2006

	Aandeel in 2004 %	Aandeel in 2006 %
Groothandel sierteelten	55	54
– Bloemkwekerij	51	52
– Bloembollen	65	61
– Boomkwekerij	71	59
Groothandel groente en fruit	52	44
Totaal groothandel	54	51
Totaal tuinbouw	48	35

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Tabel 5.3 Frequentie van werkoverleg; aandeel bedrijven uitgedrukt in procenten

	Eens per week of vaker	Twee keer per maand	Eens per maand	Eén keer in het half jaar	Eén keer per jaar
Groothandel sierteelten	43	6	28	19	3
– Bloemkwekerij	43	7	30	16	4
– Bloembollen	50	4	18	29	0
– Boomkwekerij	33	5	33	29	0
Groothandel groente en fruit	34	7	26	14	19
Totaal groothandel	40	6	27	18	8
Totaal tuinbouw	45	8	24	16	7

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Funcfiewaarderingssysteem

Het aandeel van de vaste krachten dat ingedeeld is volgens het funcfiewaarderingssysteem groeit maar toch beperkt tot één op de drie vaste krachten.

Tabel 5.4 Werknemers ingedeeld in funcfiewaarderingssysteem, in procenten, meetjaren 2002, 2004 en 2006

	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	25	24	36
– Bloemkwekerij	27	19	34
– Bloembollen	19	26	39
– Boomkwekerij	15	57	41
Groothandel groente en fruit	18	24	32
Totaal groothandel	23	24	34
Totaal tuinbouw	39	30	35

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

5.2 Imago

Vier van de tien ondernemers in de groothandel vindt dat een negatief imago van de branche het aantrekken van mensen bemoeilijkt. In de siergewassensector is dit een groter aandeel dan in de groothandel groenten/fruit.

Het aandeel dat bekend is met imagocampagnes groeit maar is nog gering. Binnen de groep die er bekend mee is groeit ook de groep die bekend is met de campagne ‘Groen werk(t)’. Een grote meerderheid die de campagne kent vindt het een goed initiatief.

Tabel 5.5 Eens met stelling: ‘Het werk in onze bedrijfstak heeft een negatief imago, en dat maakt het aantrekken van geschikt personeel moeilijk’, 2006

	2002	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	56	30	31	41
– Bloemkwekerij	52	33	29	37
– Bloembollen	57	15	26	45
– Boomkwekerij	79	33	53	62
Groothandel groente en fruit	43	25	26	31
Totaal groothandel	52	29	30	38
Totaal tuinbouw	57	46	52	54

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

Tabel 5.6 Aandeel werkgevers dat bekend is met één of meerdere imagoverbeteringcampagnes, 2006

	Percentage werkgevers dat één of meerdere imagoverbeteringcampagnes kan opnoemen.		Percentage werkgevers dat bekend is met de campagne ‘Groen werk(t)’.	
	2004	2006	2004	2006
Groothandel sierteelten	1	6	15	20
– Bloemkwekerij	0	6	13	19
– Bloembollen	0	9	13	24
– Boomkwekerij	5	0	29	24
Groothandel groente en fruit	1	10	9	15
Totaal groothandel	1	7	13	19
Totaal tuinbouw	2	10	16	21

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Tabel 5.7 Wat vindt u van de campagne Groen werk(t)?, aandeel uitgedrukt in procenten 2006

	Ik vind het een goed initiatief.	Ik zie het nut er niet van in.	Anders
Groothandel sierteelten	77	7	16
– Bloemkwekerij	75	9	16
– Bloembollen	100	0	0
– Boomkwekerij	60	0	40
Groothandel groente en fruit	86	14	0
Totaal groothandel	80	9	11
Totaal tuinbouw	73	15	13

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

5.3 Scholing

Minder dan één op de tien vaste krachten in de groothandel volgt jaarlijks scholing. Die scholing wordt vrijwel altijd vergoed door de werkgever en ook wordt het sterk overwegend onder werktijd gedaan. Ruim de helft van de ondernemers in de groothandel vindt dat de werknemers goed te motiveren is om scholing te volgen. Ongeveer 30 procent vindt dat hun werknemers maar moeilijk zijn te motiveren. Verder vindt een minderheid van de ondernemers dat hun middenkader onvoldoende geschoold is om de taken uit te kunnen voeren.

De bekendheid met scholingsfondsen schommelt rond de helft van de bedrijven. Een grote minderheid die zo'n fonds kent maakt er vervolgens gebruik van.

Tabel 5.8 Aandeel *bedrijven* waarbinnen scholing wordt gevolgd, in procenten, 2004 en 2006

	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	25	25	35
– Bloemkwekerij	27	20	26
– Bloembollen	19	39	59
– Boomkwekerij	15	43	59
Groothandel groente en fruit	18	17	29
Totaal groothandel	23	23	33
Totaal tuinbouw	39	20	29

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

Tabel 5.9 Aandeel *vaste werknemers* dat scholing heeft gevolgd, in procenten, 2004 en 2006

	2004	2006
Groothandel sierteelten	16	9
– Bloemkwekerij	17	9
– Bloembollen	12	-
– Boomkwekerij	16	9
Groothandel groente en fruit	4	9
Totaal groothandel	12	9
Totaal tuinbouw	18	14

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

Tabel 5.10 Bijdrage werkgever aan de vaste werknemers die scholing volgen, in procenten, 2004 en 2006

	2004		2006	
	Bijdrage in geld	Bijdrage in tijd	Bijdrage in geld	Bijdrage in tijd
Groothandel sierteelten	98	77	94	74
– Bloemkwekerij	98	85	93	70
– Bloembollen	100	42	100	89
– Boomkwekerij	98	75	94	82
Groothandel groente en fruit	94	74	95	71
Totaal groothandel	97	76	94	73
Totaal tuinbouw	49	81	88	78

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

Tabel 5.11 Eens met de stelling: 'Binnen onze bedrijfstak zijn werknemers prima te motiveren voor een gerichte vakopleiding', aandeel uitgedrukt in procenten

	Mee eens	Neutraal / weetniet	Mee oneens
Groothandel sierteelten	53	19	29
– Bloemkwekerij	51	20	29
– Bloembollen	68	18	15
– Boomkwekerij	48	10	41
Groothandel groente en fruit	53	19	28
Totaal groothandel	53	19	28
Totaal tuinbouw	50	20	30

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

Tabel 5.12: Eens met stelling: 'Het middenkader in onze bedrijfstak is onvoldoende gekwalificeerd voor haar taken', in procenten

	2000	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	26	15	17	19
– Bloemkwekerij	27	15	16	20
– Bloembollen	9	15	13	15
– Boomkwekerij	49	15	33	21
Groothandel groente en fruit	24	25	20	22
Totaal groothandel	26	18	18	20
Totaal tuinbouw	30	17	18	26

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

Tabel 5.13 Aanwezigheid scholingsplan, in procenten, 2002, 2004 en 2006

	2002	2004	2006
Groothandel sierteelten	4	7	9
– Bloemkwekerij	4	6	7
– Bloembollen	3	9	11
– Boomkwekerij	6	29	23
Groothandel groente en fruit	7	6	6
Totaal groothandel	5	8	8
Totaal tuinbouw	10	9	8

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

Tabel 5.14 Bekendheid en gebruik subsidiefondsen onder werkgevers die opleidingsfondsen kennen, in procenten

	2002		2004		2006	
	Bekend	Gebruikt	Bekend	Gebruikt	Bekend	Gebruikt
Groothandel sierteelten	40	-	38	15	49	25
– Bloemkwekerij	42	-	31	10	42	19
– Bloembollen	30	-	43	20	79	51
– Boomkwekerij	39	-	81	47	53	25
Groothandel groente en fruit	38	-	38	22	49	20
Totaal groothandel	39	-	38	17	49	23
Totaal tuinbouw	53	-	54	17	46	19

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

6 Werknemers

6.1 Steekproef

In totaal zijn er binnen de groothandel onder werknemers 96 interviews afgenomen. De steekproef is getrokken uit leden van de FNV en CNV en kan derhalve niet als een volledig representatief gezien worden. Dit gegeven dient in acht genomen te worden bij de interpretatie van de cijfers.

6.2 Motieven om in de sector te werken

De redenen waarom iemand in de tuinbouwsector is gaan werken verschilt niet heel veel per sector. De belangrijkste reden om in de tuinbouw te werken is dat men het werk leuk vindt, omdat ze bijvoorbeeld met levende producten kunnen werken. Dit wordt in 2006 vaker genoemd dan in 2004 (26% tegenover 9%). Verder wordt ook vaak genoemd dat ze per toeval in de sector zijn gegroeid of doordat ze erin zijn opgegroeid of familie hebben die een bedrijf in de sector hebben. Gemiddeld 87% van de werknemers geeft aan dat ze verwachten in de sector te blijven werken. Van degenen die aangaven niet in de sector te blijven werken bleek het in 10% om situaties te gaan waarin het bedrijf waar ze werk(t)en is gestopt. Verder gaf 14% aan voor een ander beroep te gaan leren.

Deze cijfers hebben betrekking op de totale tuinbouwsector.

Tabel 6.1 Belangrijkste redenen om in de tuinbouwsector te werken, in procenten

a) primaire tuinbouwsector

	2002	2004	2006
Is per toeval de sector ingegroeid	19	22	22
Werknemer heeft affiniteit met het vak	16	13	7
Vond het werk leuk	18	9	26
Werknemer had weinig mogelijkheden voor ander werk	11	10	4
Goede arbeidsvoorwaarden w.o. salaris, werktijden, arbo	7	20	10
Is erin opgegroeid/familiebanden	3	5	16

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

b) niet-primaire tuinbouwsector

	2002	2004	2006
Is per toeval de sector ingegroeid	19	16	24
Werknemer heeft affiniteit met het vak	22	22	8
Vond het werk leuk	14	10	27
Werknemer had weinig mogelijkheden voor ander werk	12	13	4
Goede arbeidsvoorwaarden w.o. salaris, werktijden, arbo	5	10	7
Is erin opgegroeid/familiebanden	3	7	16

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

6.3 Belang van de werksituatie

Een goede relatie met collega's en contacten in het algemeen vinden werknemers belangrijk in hun werksituatie. Hoog scoren verder ook een goede relatie met de baas, de zekerheid van een vaste baan en verder afwisseling in het werk en een veilige werkomgeving. In de groothandel is het beeld in grote lijnen hetzelfde met weer een goede relatie met collega's als belangrijkste aspect.

In grote lijnen is de beoordeling van de werknemers in de groothandel van hun eigen werk in de lijn van wat ze belangrijk vinden.

Een goede relatie met collega's scoort ook voor de beleving hoog. Dit aspect kan een probleem op gaan leveren als er veel met uitzendkrachten gewerkt wordt, maar voorsnog blijkt dit niet. Wel geeft praktisch de helft van de werknemers in de groothandel aan dat er veel personeel met alleen basisschoolniveau wordt aangenomen maar men vindt dit niet echt een probleem. Wel geeft één op de vijf aan dat er onvoldoende geschoolde collega's zijn.

Een beter beoordeling van het eigen werk ten opzichte van wat men algemeen belangrijk vindt is de reistijd. Werknemers in de groothandel geven dat aspect een 8. Verder zijn werknemers in de groothandel ook tevreden over het overwerk. Dit neemt niet weg dat er regelmatig overgewerkt wordt zoals uit tabel 6.3 blijkt. Meer dan de helft geeft aan regelmatig lange dagen te maken maar gezien de waardering die er aan gegeven wordt is dit blijkbaar niet zo'n probleem. Aan de andere kant geeft wel ruim een derde aan dat er te weinig mensen zijn om het werk aan te kunnen. Al met al toch een punt om in de gaten te houden.

Belangrijkste verschillen in negatieve zin tussen belang in het algemeen en eigen ervaring zijn het salaris en het hebben van scholingsmogelijkheden. Zoals uit tabel 6.7 blijkt, zegt ongeveer 80 procent van de werknemers dat men volgens CAO-functieclassificatie is ingedeeld en volgens de CAO betaald wordt.

Wat betreft scholing blijkt dat er wel meer werknemers scholing zouden willen volgen dan dat er scholing gevolgd hebben, ruim 40 procent wil het en 25 procent heeft het gevolgd (zie ook tabel 6.4).

Belangrijk aandachtspunt is verder dat de helft van de werknemers aangeeft dat men het werk zwaar vindt. Minder dan een kwart vindt het werk/routinematig. Evenveel vinden dat de sector een negatief imago heeft. Een overgrote meerderheid heeft geen problemen met de veiligheid op het werk.

Tabel 6.2 Belang diverse aspecten bij het werk in het algemeen en oordeel over eigen werksituatie (cijfer 1-10)

	Groothandel (n=96)		Totaal tuinbouw (n=702)	
	Werk algemeen	Eigen werksituatie	Werk algemeen	Eigen werksituatie
Een goede relatie met uw collega's	8,0	8,1	8,1	8,0
De reistijd van uw huis naar uw werk.	7,6	8,0	7,5	7,7
Afwisseling in het werk	7,8	7,6	7,8	7,6
Contacten met andere mensen	7,8	7,5	7,7	7,6
Het werken met een groen product.	7,4	7,5	7,2	7,6
Een veilige werkomgeving	7,8	7,4	7,8	7,4
Zekerheid van een vaste baan	7,8	-	7,9	-
Een goede relatie met uw baas	7,6	7,4	7,9	7,5
Het hebben van verantwoordelijkheden	7,7	7,4	7,5	7,5
Geen of weinig overwerk	6,5	7,2	6,4	7,0
Een goed salaris	7,7	7,1	7,7	7,2
Het internationale karakter	7,0	6,9	6,5	6,7
Het hebben van scholingsmogelijkheden	7,2	6,5	7,1	6,7
Doorgroeimogelijkheden op het werk	6,9	6,5	6,8	6,5

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

Tabel 6.3 Stellingen over werken; percentage dat het met betreffende stelling eens is, 2006

	Groothandel	Totaal tuinbouw
We zijn momenteel met te weinig mensen om al het werk aan te kunnen.	37	36
Ik heb onvoldoende geschoolde en deskundige collega's	21	25
Veel personeel wordt aangenomen zonder opleiding op basisschoolniveau.	45	41
Het opnemen van vrij dagen is geen probleem.	69	72
Ik krijg steeds meer collega's uit voormalige Oostbloklanden / niet-Nederlandse afkomst.	20	33
Het werken in mijn sector is vaak lichamelijk zwaar.	49	58
In mijn sector maak je veel lange dagen.	53	47
Het werken in mijn sector is saai en routinematig.	22	31
Het werken in mijn sector heeft een negatief imago.	28	33
Het werken in mijn sector is veilig.	86	75

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

6.4 Scholing

Zoals gezegd geeft een kwart van de werknemers in de groothandel aan dat ze het afgelopen jaar scholing hebben ontvangen. Verder gaf iets meer dan 40 procent aan bereid te zijn scholing te volgen. Daar zit een gat tussen maar het is mogelijk dat degenen die bereid zijn scholing te volgen dat later alsnog doen.

Vergeleken met de enquête onder werkgevers komt uit de enquête onder werknemers een hoger percentage dat scholing gevolgd heeft. Voor een deel kan dit komen doordat de steekproeftrekking onder werknemers minder selectief geweest is dan onder werkgevers. Veel genoemde redenen waarom werknemers geen scholing willen volgen zijn geen tijd of geen zin of men vindt zichzelf al voldoende geschoold.

De steekproeftrekking verklaart echter niet het verschil wat betreft vergoeding van de scholing zowel in geld als in tijd. Weliswaar geeft een meerderheid van de werknemers aan een vergoeding te krijgen maar de percentages liggen niet zo hoog als de werkgevers aangeven (zie hoofdstuk 5.3).

Tabel 6.4 Diverse aspecten rondom scholing werknemers, in procenten

	Groothandel	Totaal tuinbouw
Aandeel bedrijven met een schriftelijk vastgesteld opleidings- en scholingsplan volgens werknemers		
Ja	26	21
Werknemers die tijdens de laatste twaalf maanden een beroepsgerichte cursus hebben gevolgd		
Ja	26	23
Bijdrage van de werkgever in scholing		
Bijdrage in geld	22	21
Bijdrage in werktijd	13	14
Bijdrage in geld en werktijd	55	52
Geen bijdrage werkgever	10	13
Bereidheid om scholing te volgen		
Ja	41	42
Willen volgen t.o.v. gevolgd	16	18
Reden voor werknemers die NIET bereid zijn scholing te volgen om een beroepsgerichte cursus te volgen		
Ik heb er geen zin in	21	35
Ik heb er geen tijd voor	27	19
Vindt zichzelf voldoende geschoold / net afgerond	21	20
Anders	21	26

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

6.5 Medezeggenschap

Ruim de helft van de werknemers geeft aan dat in hun bedrijf sprake is van personeelsvertegenwoordiging, dan wel een OR dan wel een andere vorm van personeelsvertegenwoordiging. Ruim de helft van de ondervraagde werknemers geeft aan dat er regelmatig sprake is van werkoverleg. Overigens geeft een grote meerderheid aan dat er in hun bedrijf sprake is van medezeggenschap.

Tabel 6.5 Diverse aspecten rondom medezeggenschap, uitgedrukt in procenten

Er is sprake van:	Groothandel	Totaal tuinbouw
Uw bedrijf heeft een ondernemingsraad of pvt	57	58
U weet wie er in de ondernemingsraad of personeelsvertegenwoordiging zitten	86	76
U vindt dat er sprake is van medezeggenschap van werknemers	87	90
Er vindt op uw bedrijf op regelmatige basis werkoverleg plaats	55	53

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

a) pvt = personeelsvertegenwoordiging

6.6 CAO en personeelsbeleid

Driekwart van de ondervraagde werknemers geeft aan te zijn ingedeeld op basis van de CAO-functie-indeling. Dit is aanzienlijk meer dan werkgevers aangeven als hun hiernaar gevraagd wordt (zie hoofdstuk 5.1). De andere wijze van steekproeftrekking zal de belangrijkste reden zijn van dit verschil.

Meer dan 80 procent zegt volgens CAO betaald te worden. Van de krap 20 procent die niet volgens de CAO zegt te worden betaald, is uit het onderzoek niet duidelijk geworden of ze meer dan wel minder betaald worden dan volgens de CAO.

Meer moderne vormen van personeelsbeleid zijn nog geen gemeengoed in de groothandel. Functioneringsgesprekken zijn wel redelijk ingeburgerd maar andere vormen van personeelsbeleid komen veel minder vaak voor. Het gaat hierbij om zaken als coaching, loopbaanbegeleiding en persoonlijke ontwikkelingsplannen.

Tabel 6.6 Diverse aspecten rondom CAO, uitgedrukt in procenten

	Groothandel	Totaal tuinbouw
Aandeel werknemers dat aangeeft dat functie is ingedeeld op basis van de CAO-functie-indeling	77	77
Aandeel werknemers dat aangeeft dat betaald te worden volgens de CAO:		
– Ja	82	83
– Nee	X	12
– Weet niet	X	5

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS.

Tabel 6.7 Instrumenten die gebruikt worden bij de ontwikkeling van werknemers, 2006, aandeel in procenten

Instrument	Groothandel	Totaal tuinbouw
Functioneringsgesprekken	47	49
Gericht verzuimbeleid	24	24
Coaching	24	26
Functie- of taakroulatie	20	23
Loopbaanbegeleiding van uw vaste krachten	9	13
Persoonlijke ontwikkelplannen voor uw medewerkers	18	14

Bron: Enquête Productschap Tuinbouw/ECORYS

Bijlage Financiële data

a. Groothandel Aardappelen, Groenten, Fruit (sbi-code 5131)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Aantal bedrijven	1.210	1.190	1.180	1.160	1.125	1.100
Aantal werkzame personen eind september	16.300	17.600	16.400	15.300	15.000	15.900
Tot.werkzame personen FTE eind september	14.300	14.900	13.600	13.400	13.100	13.700
Aantal werknemers op eigen loonlijst	14.000	14.400	13.000	13.000	12.500	12.800
Aantal FTE werknemers op eigen loonlijst	12.100	12.400	11.100	11.200	10.900	11.000
Uitzendarbeid in personen eind september	2.300	3.200	3.400	2.300	2.500	3.100
Uitzendarbeid in fte	2.200	2.500	2.500	2.200	2.200	2.700
	mln euro					
Totale bedrijfsopbrengsten	9.601	10.016	10.003	9.945	10.270	10.606
Netto omzet	9.582	9.988	9.943	9.931	10.249	10.569
Hoofdactiviteit	9.507	9.918	9.900	9.881	10.179	10.498
Nevenactiviteiten	75	70	43	50	70	71
Buitenland	3.986	4.205	4.564	4.913	4.787	4.806
Binnenland	5.596	5.783	5.379	5.018	5.462	5.763
Overige bedrijfsopbrengsten	19	28	60	14	21	37
Totale bedrijfslasten	9.402	9.760	9.741	9.700	9.998	10.294
Inkoopwaarde omzet	8.207	8.540	8.583	8.547	8.784	9.030
Lasten minus inkoopwaarde omzet (toegev. waarde)	1.195	1.220	1.158	1.153	1.214	1.264
Arbeidskosten	426	461	436	450	455	457
- Lonen en salarissen	352	381	357	369	372	376
- Overige arbeidskosten	74	80	79	81	83	81
Afschrijvingen op vaste activa	97	101	90	86	89	76
Totaal overige kosten	672	658	632	617	670	731
- Verkoopkosten	152	132	115	78	104	106
- Kosten communicatie	15	17	18	19	18	22
- Kosten energieverbruik	26	27	22	21	21	25
- Kosten van dienstverlening door derden	110	77	125	159	191	210
- Andere personeelskosten	67	81	90	85	99	119
- Kosten vervoermiddelen	71	89	74	72	69	71
- Huisvestingskosten	63	76	67	71	81	84
- Kosten inventaris	34	30	30	25	25	27
- Overige bedrijfslasten n.e.g.	133	128	94	85	63	68
Bedrijfsresultaat	200	256	264	244	273	313
Financiële baten	44	36	21	16	29	25
Financiële lasten	50	51	64	39	42	33
Financieel resultaat	-6	-14	-43	-22	-13	-8
Onttrekkingen, vrijval van voorzieningen	4	8	3	1	4	2
Toevoegingen aan voorzieningen	9	10	8	5	7	5
Saldo voorzieningen	-5	-3	-6	-4	-3	-3
Buitengewone baten	14	17	6	34	11	7
Buitengewone lasten	17	13	14	30	17	13
Saldo buitengewone baten minus lasten	-3	4	-7	4	-6	-7
Resultaat voor belastingen	186	244	207	222	250	295

Vervolg op volgende pagina

Vervolg van vorige pagina

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Totaal arbeids- en personeelskosten	493	542	526	535	554	576
- Arbeidskosten	426	461	436	450	455	457
- Andere personeelskosten	67	81	90	85	99	119
<i>Aandeel arbeid in kosten (omzet minus inkoop)</i>	<i>41%</i>	<i>44%</i>	<i>45%</i>	<i>46%</i>	<i>46%</i>	<i>46%</i>
<i>Aandeel andere personeels kosten (uitzend?)in totaal</i>	<i>14%</i>	<i>15%</i>	<i>17%</i>	<i>16%</i>	<i>18%</i>	<i>21%</i>
<i>mln euro</i>						
Netto omzet per bedrijf	7,9	8,4	8,4	8,6	9,1	9,6
Personen per bedrijf	13	13	13	13	13	13
Fte per bedrijf	12	12	12	12	12	12
<i>1.000 euro</i>						
Netto omzet per werkzaam persoon totaal	588	568	606	649	683	665
Netto omzet per fte totaal	670	670	731	741	782	771
Toegevoegde waarde per werkzaam persoon	73	69	71	75	81	79
Toegevoegde waarde per fte	84	82	85	86	93	92
Lonen/salarissen per werknemer eigen loonlijst	25	26	27	28	30	29
Lonen/salarissen per fte eigen loonlijst	29	31	32	33	34	34
Totaal arbeids-/personeelskosten per fte	34	36	39	40	42	42
Arbeidskosten per fte eigen loonlijst	35	37	39	40	42	42
(Personeels)kosten vreemde arbeid per fte	30	32	36	39	45	44

Bron: CBS

b. Groothandel in siergewassen (sbi-code 5122)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bedrijven	2.295	2.335	2.325	2.345	2.415	2.370
Aantal werkzame personen eind september	24.400	24.000	23.900	22.900	22.500	22.000
Tot. werkzame personen FTE eind september	20.700	20.500	20.500	19.700	19.100	18.500
Aantal werknemers op eigen loonlijst	20.300	19.700	20.000	19.000	18.900	18.800
Aantal FTE werknemers op eigen loonlijst	16.600	16.400	16.800	16.200	15.900	15.600
Uitzendkrachten eind september	4.100	4.300	3.900	3.900	3.600	3.200
Uitzendarbeid in fte	4.100	4.100	3.700	3.500	3.200	2.900
<i>aandeel uitzendarbeid in fte</i>	<i>20%</i>	<i>20%</i>	<i>18%</i>	<i>18%</i>	<i>17%</i>	<i>16%</i>
	mln euro					
Totale bedrijfsopbrengsten	7.983	8.006	8.480	8.499	8.216	8.256
Totaal netto omzet	7.957	7.988	8.456	8.485	8.200	8.238
Hoofdactiviteit	7.903	7.919	8.415	8.430	8.159	8.180
Nevenactiviteiten	54	69	41	55	41	58
Buitenland	4.374	4.327	5.445	4.824	5.036	5.391
Binnenland	3.583	3.661	3.011	3.661	3.164	2.847
Totale bedrijfslasten	7.720	7.729	8.199	8.234	7.955	8.036
Inkoopwaarde omzet	6.262	6.430	6.718	6.762	6.587	6.607
Toegevoegde waarde	1.458	1.299	1.481	1.472	1.368	1.429
Arbeidskosten	566	550	598	602	587	578
wv. lonen en salarissen	473	459	499	499	490	484
Afschrijvingen op vaste activa	94	92	115	108	90	92
Totaal overige kosten	798	657	768	762	691	759
- Verkoopkosten	181	119	103	98	79	82
- Kosten communicatie	23	21	26	25	22	24
- Kosten energieverbruik	17	18	20	23	19	22
- Kosten van dienstverlening door derden	49	51	141	152	150	208
- Andere personeelskosten	89	97	119	116	102	110
- Kosten vervoermiddelen	118	103	114	107	98	100
- Huisvestingskosten	88	93	110	121	117	120
- Kosten inventaris	77	18	25	30	23	24
- Overige bedrijfslasten n.e.g.	156	137	109	89	80	70
Bedrijfsresultaat	262	277	281	264	261	220
Financiële baten	25	18	17	20	19	17
Financiële lasten	60	57	57	63	48	46
Financieel resultaat	-35	-39	-40	-43	-29	-29
Onttrekkingen, vrijval van voorzieningen	2	5	6	5	4	3
Toevoegingen aan voorzieningen	14	10	10	23	9	7
Saldo voorzieningen	-12	-6	-5	-18	-5	-4
Buitengewone baten	17	12	23	9	8	10
Buitengewone lasten	14	13	19	11	9	10
Saldo buitengewone baten minus lasten	3	-1	4	-2	-1	0
Resultaat voor belastingen	219	230	240	202	227	188

Vervolg op volgende pagina

Vervolg van vorige pagina

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Personeelskosten	655	647	717	718	689	688
- Arbeidskosten	566	550	598	602	587	578
- Andere personeelskosten	89	97	119	116	102	110
<i>aandeel andere in totaal (= % uitzendarbeid)</i>	<i>14%</i>	<i>15%</i>	<i>17%</i>	<i>16%</i>	<i>15%</i>	<i>16%</i>
<i>aandeel arbeid-/pers.kosten in kosten</i>	<i>45%</i>	<i>50%</i>	<i>48%</i>	<i>49%</i>	<i>50%</i>	<i>48%</i>
Netto omzet per bedrijf (mln euro)	3,5	3,4	3,6	3,6	3,4	3,5
Werkzame personen per bedrijf	10,6	10,3	10,3	9,8	9,3	9,3
FTE per bedrijf	9,0	8,8	8,8	8,4	7,9	7,8
	1.000 euro					
Netto omzet per werkzaam persoon	326	333	354	371	364	374
Netto omzet per fte	384	390	412	431	429	445
Toegevoegde waarde per werkzaam persoon	60	54	62	64	61	65
Toegevoegde waarde per fte	70	63	72	75	72	77
Lonen/salarissen per werkz. pers. eigen loon	28	28	30	31	31	31
Lonen/salarissen per fte eigen loonlijst	28	28	30	31	31	31
Totaal arbeids/personeelskosten per fte	32	32	35	36	36	37
Arbeidskosten per fte eigen loonlijst	34	34	36	37	37	37
(Arbeids)kosten per fte niet op eigen loonlijst	22	24	32	33	32	38

Bron: CBS